

УДК 378:147

ОБ'ЄКТИВНІ ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Козубенко К.В., аспірант, викладач

Вінницький торговельно-економічний коледж

Київського національного торговельно-економічного університету

У статті проаналізовано різні підходи науковців щодо визначення педагогічних умов та їх класифікацій. Охарактеризовано педагогічні умови, що будуть сприяти формуванню комунікативної компетентності майбутніх фахівців із туристичного обслуговування. Розглянуто комунікативну компетентність як найважливіший складник професійної компетентності фахівців із туристичного обслуговування.

Ключові слова: комунікативна компетентність, професійна компетентність, об'єктивні педагогічні умови, мотиваційні, організаційні, методичні умови та залучення студентів до практик, фахівці з туристичного обслуговування.

В статье проанализированы разные подходы ученых относительно определения педагогических условий и их классификаций. Охарактеризованы педагогические условия, которые будут способствовать формированию коммуникативной компетентности будущих специалистов по туристическому обслуживанию. Рассмотрена коммуникативная компетентность как важнейшая составляющая профессиональной компетентности специалистов по туристическому обслуживанию.

Ключевые слова: коммуникативная компетентность, профессиональная компетентность, объективные педагогические условия, специалисты по туристическому обслуживанию.

Kozubenko K.V. OBJECTIVE PEDAGOGICAL CONDITIONS OF COMMUNICATIVE COMPETENCE FORMATION OF SPECIALISTS IN THE TOURISM INDUSTRY

The article analyzes different approaches of scientists to determine the pedagogical conditions and their classifications. The pedagogical conditions, which will promote the formation of communicative competence of future specialists in tourist services, are described. The communicative competence is considered as the most important component of professional competence of specialists in tourist services.

Key words: communicative competence, professional competence, objective pedagogical conditions, in particular motivational, organizational, methodological conditions and involvement of students in practical training, specialists in tourist services.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних напрямів особистісного розвитку фахівця-туриста є розвиток та вдосконалення його комунікативної компетентності, тому що сучасного фахівця з туристичного обслуговування «не можна уявити без таких рис, як комунікабельність, уміння спілкуватися з людьми, розуміти їх потреби, інтереси» [14, с. 82].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Якість підготовки студентів-туристів як суб'єктів професійної діяльності залежить від начального процесу та рівня компетентності самого викладача. Тому процес формування комунікативної компетентності студентів-туристів буде проходити ефективно в разі створення та дотримання певних педагогічних умов. Ця проблема неодноразово ставала предметом дослідження таких науковців: Ю. Бабанського, В. Мадзігона, О. Назарової, В. Полонського.

Постановка завдання. Мета – виокремити та охарактеризувати педагогічні умови, що будуть сприяти формуванню комунікативної компетентності майбутніх фахівців із туристичного обслуговування.

Виклад основного матеріалу. Розкриємо поняття «умова» з точки зору філософських, психолого-педагогічних наукових джерел. У філософському словнику «умова» визначається як категорія, в якій відображено універсальні відношення речі до тих факторів, завдяки яким вона виникає й існує [15, с. 703].

Поняття «умова» у Великому тлумачному словнику сучасної української мови трактується так: «Необхідні обставини, особливості реальної дійсності, які уможливають здійснення, створення, утворення чогонебудь або сприяють чомусь» [2, с. 1295].

Погоджуємося з думкою науковця, який у словнику з освіти та педагогіки «умова» трактує як сукупність перемінних природних, соціальних, зовнішніх та внутрішніх впливів, що впливають на фізичний, психічний, моральний розвиток людини, його поведінку; виховання і навчання, формування особистості [11, с. 36].

Термін «педагогічні» вказує на те, що на певну особистість здійснюватиметься навчально-виховний вплив за визначеною сукупністю умов, зокрема відбуватиметься

пізнавальна, навчальна діяльність студентів-туристів, спрямована на формування та вдосконалення в них отриманих знань, умінь і навичок. Студенти повинні отримувати такі професійні знання, уміння та навички, які б відповідали розвитку економічної, соціальної, культурної, релігійної сфери. Погоджуємося з думкою В. Мадзігона, що «система освіти і науки має не лише постійно адаптуватися до соціально-економічної ситуації в державі, а й випереджати ці процеси, формуючи їхню суть і кадрове забезпечення» [8, с. 5]. З вищесказаного розуміємо, що запровадження педагогічних умов допоможе підготувати висококваліфікованих фахівців із туристичного обслуговування, що має виявлятися в комунікативній професійній компетентності.

Науковцями було доведено, що педагогічними умовами можна вважати «обставини, від яких залежить і на основі яких відбувається цілісний продуктивний педагогічний процес професійної підготовки фахівців, що опосередковується активністю особистості» [5, с. 291].

О. Повідайчик обґрунтувала низку педагогічних умов, реалізація яких позитивно впливає на підвищення ефективності навчально-виховного процесу. Йдеться про створення інформаційного середовища, забезпечення професійної спрямованості дисциплін, розробку та використання модульних програм курсів, забезпечення взаємозв'язку між фаховими та загальними дисциплінами [10, с. 16].

Погоджуємося з думкою С. Карпенчука, що «педагогічна умова – це така обстановка в аудиторіях, кабінетах, де відбуваються виховні заходи, зокрема кураторські години, під час яких у тісній взаємодії подана найкраща сукупність психологічних і педагогічних факторів (середовища, засобів, взаємовідносин тощо), що забезпечує можливість викладачу організувати активну діяльність студентів. Такі умови створюються з урахуванням фізіології, психології особистості, вимог педагогії до організації процесу виховання і навчання» [6].

Під поняттям «педагогічні умови» будемо розуміти сукупність внутрішніх та зовнішніх факторів педагогічного процесу, що здійснюють безпосередній вплив на формування комунікативної компетентності майбутнього фахівця із туристичного обслуговування. Розглянемо різні складові педагогічних умов, що забезпечують формування комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів-туристів. Зауважимо, що нами виокремлені та опрацьовані педагогічні умови різних спеціальностей, серед яких найбільш адекватними для формування комунікативної компетентності в майбутніх фахівців із туристичного обслуговування є такі: створення сприятливих педагогічних та психологічних умов навчання; вимоги освітньо-кваліфікаційної характеристики з точки зору визначення компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності в сфері туризму; соціальне замовлення в аспекті досліджуваної пробле-

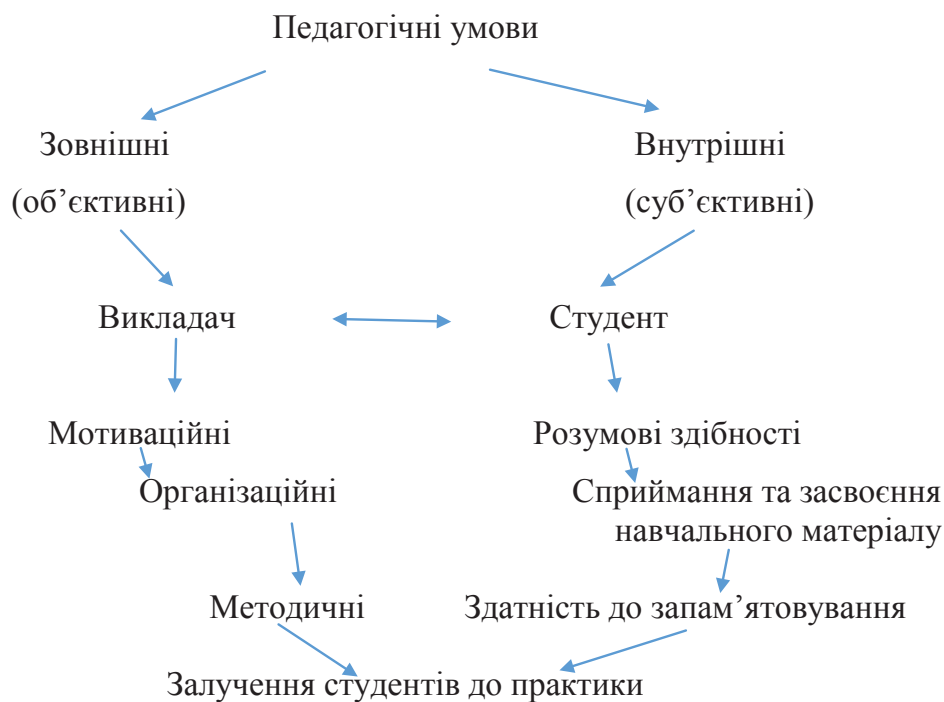

Рис. 1

ми (формування компетентного фахівця з туристичного обслуговування, здатного до креативних рішень); встановлення внутрішніх і міжпредметних зв'язків різних дисциплін з акцентом на мовну підготовку; вимоги до професійних знань, умінь і навичок, із наданням особливого значення комунікативній компетентності фахівця; мовна компетентність як базова в структурі професійної комунікативної компетентності фахівця з туристичного обслуговування повинна бути пов'язана з усвідомленням професійного ідеалу спеціаліста цієї сфери діяльності; реалізація професійних якостей фахівців із туристичного обслуговування через взаємодію понять «клієнт-фахівець», «фахівець-клієнт». Розглянемо більш детально вплив педагогічних умов на формування комунікативної компетентності студента-туриста (див. рис. 1)

На нашу думку, щоб забезпечити формування комунікативної компетентності в майбутніх фахівців із туристичного обслуговування, необхідно створити такі педагогічні умови навчання, які б охоплювали всі сфери життєдіяльності особистості, в яких би вона зуміла себе виявити. Погоджуємось із думкою В. Кручек про те, що фактори мають потенційну здатність вплинути на перебіг психолого-педагогічних процесів, дієвість їм забезпечують певні педагогічні умови.

Такими факторами передусім вважаємо зовнішні та внутрішні. Зовнішні (об'єктивні) та внутрішні (суб'єктивні) є неподільні у своїй значимості. Зовнішні – по-перше, це економічний стан країни; по-друге, – це ті, що створює навчальний заклад, зокрема його престиж, матеріально-технічне забезпечення навчальних аудиторій. Внутрішні умови стосуватимуться як викладачів, так і студентів. Викладач має завжди вміти керувати своїми особистими проблемами, котрі ніколи не мають стояти на перешкоді до професійної майстерності. Для студентів – це бажання вчитися, їх рівень знань, інтелекту, вихованості тощо.

Завдання викладача – надавати освітнянські послуги відповідно до навчального плану, керувати процесами творчого пошуку, йдучи від простого до складного: створювати ситуації, що сприяють творчій активності та спрямованості студента, розвивати його уяву, асоціативне мислення, здатність розуміти закономірності, прагнення постійно вдосконалюватися, розв'язувати дедалі складніші творчі завдання. Від вміння викладача правильно вмотивувати вивчення предмету буде залежати результат навчальної діяльності студентів-туристів. Зауважимо, що для майбутніх фахівців цієї

галузі вивчення кожного предмета є надзвичайно вагомим. Викладач повинен чітко визначати мотивацію конкретної теми. Такої ж думки і науковець Є. Проворова. Вона зазначала, що «саме мотивація надає комунікативній діяльності яскраво вираженого особистісного характеру, виступає провідною умовою як професійного зростання педагога в цілому, так і формування комунікативної компетентності» [12, с. 86].

Вагомим є енциклопедичне тлумачення поняття «мотивація учіння», яка визначається як складна система спонукань, що зумовлює спрямування активності індивіда на отримання, перетворення та збереження нового досвіду (знань, умінь, способів дій, вражень, уподобань) [4, с. 528].

Вважаємо, що процес формування комунікативної компетентності в майбутніх фахівців із туристичного обслуговування буде успішним за умови створення на заняттях, з одного боку, комфортного психологічного клімату, а з іншого, – позитивного емоційного настрою під час вивчення нової теми. Із цією метою викладач повинен провести спеціальну емоційну бесіду чи тренінг, які вмотивують подальшу роботу студентів на занятті.

Отже, студент-турист, маючи чітку мотивацію навчального процесу, формується не як майстер слова взагалі, а як фахівець, що володіє комунікативною компетентністю. Мотиваційний етап спрямований на усвідомлення студентами необхідності формування комунікативної компетентності та підвищення мотивації оволодіння нею. Передусім мотивація формування комунікативної компетентності забезпечує змістовність, постійність, цілісність, особистісну значущість майбутньої професійної діяльності.

На думку С. Рубінштейна, весь хід навчання суттєво обумовлений тими специфічними ставленнями, які складаються в учня в процесі навчання до навчального матеріалу, вчителя [13, с. 15]. Тому друга педагогічна умова – організаційна займає в педагогічній діяльності викладача вагоме місце. На реалізацію цієї умови впливають організаторські здібності викладача, його інтелект, креативність, особисті якості. Адже згідно з теорією Б. Ананьева особистість педагога, його вплив, процес навчання, особистість того, хто навчається, знаходяться в нерозривній єдності [1, с. 30].

Організаційна діяльність викладача на занятті – це: насиченість заняття ТЗН, навчальними посібниками; знання методики викладання різних типів занять; знання монологічного та діалогічного мовлення; використання організаційних вимог заняття

(зміна видів діяльності на занятті, врахування індивідуальних і психологічних особливостей студентів під час формування знань, умінь і навичок і їх перевірки і тощо); використання випереджаючих завдань; наявність зворотного зв'язку на занятті і його рівень; знання предмету викладачем і рівень його педагогічної майстерності; застосування занять у нестандартних умовах; мова викладача тощо. Усі ці складові частини навчального заняття потрібно вдало використати, щоб вони впливали на формування комунікативної компетентності майбутнього фахівця з туристичного обслуговування. У цьому випадку погоджуємось із думкою Н. Волкової, що «майже всі педагогічні вміння, зокрема комунікативні, так чи інакше пов'язані з комунікативною діяльністю педагога, що пояснюється її специфічною спрямованістю – психологічною готовністю вчителя до організаторсько-комунікативної діяльності, яка є найважливішою умовою реалізації його інших педагогічних умінь» [3, с. 40]. Тому педагогічне спілкування викладача та студента виступає як засіб реалізації педагогічної діяльності завдяки комунікативній компетентності та професійності вчителя. На даному етапі слушно застосувати особистісний підхід до кожного студента. Особистісний підхід розуміють як допомогу вихованцеві в усвідомленні себе як особистості, у виявленні, розкритті її можливостей, становленні самосвідомості, здійсненні особистісно значущих і суспільно прийнятних самостановлення, самореалізації, самоствердження» [9, с. 280], бажання студентами вдосконалення навиків комунікативної компетентності.

Наступною педагогічною умовою, яка допоможе сформувати комунікативну компетентність у майбутніх фахівців із туристичного обслуговування, є методична. Методичні умови пов'язані з презентаційною компетентністю викладача, навчально-методичним забезпеченням педагогічного процесу; визначаються як сукупність форм, методів, засобів навчання, спрямованих на формування професійних умінь, навиків; на розвиток та вдосконалення всіх складників комунікативної компетентності. Будувати заняття необхідно таким чином, щоб усі його компоненти були спрямовані на формування комунікативної компетентності. Розуміємо, що в сучасній освіті є багато сучасних форм та методів проведення навчальних занять. Але незважаючи на розмаїття нововведень, основною формою організації навчальної діяльності досі є заняття. Сучасне заняття – демократичне, на якому переважає діалог. Методика проведення занять для студентів-турис-

тів має базуватися на стосунках у системі «викладач-студент», «студент-викладач», «студент-студент. На думку В. Кручек, така система стосунків має бути побудована на гуманістичних засадах, висока комунікативна компетентність викладацького складу зумовлює продуктивність роботи з формування комунікативних умінь [7, с. 67]. Крім того, в таких стосунках викладач повинен бути взірцем, і тоді студент усі його знання та вміння буде намагатися засвоїти. У вищих навчальних закладах, що готують висококваліфікованих спеціалістів із туристичної сфери діяльності, викладач є основною персоною, що на неї покладено відповідальне завдання – сформувати і вдосконалити навички комунікативної компетентності впродовж усього навчання у закладі. Розуміємо, що основна форма таких стосунків – спілкування, яке є рушійною силою на будь-якому занятті.

Формування й постійне вдосконалення комунікативної компетентності студентів-туристів позитивно впливає на професійний рівень майбутніх фахівців із туристичного обслуговування.

Висновки і перспективи (Discussion).

Формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців-туристів здійснюється під впливом педагогічних об'єктивних (зовнішніх) умов. Високий рівень її сформованості допоможе реалізуватися студентам як висококваліфікованим, так конкурентоспроможним спеціалістам на ринку праці.

Перспективи подальших досліджень можуть бути пов'язані з розробкою моделі формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців із туристичного обслуговування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ананьев Б.Г. Психология и проблемы человекознания. Избр. психол. тр. / Академия педаг. и социальн. наук, Моск. психол.-социал. Ин-т; А.А. Бодалев (ред.) – М., 1996. – 384 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з Дод., допов. на CD) / Уклад. і головн. ред. В.Т. Бусел. – К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
3. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація : навчальний посібник / Н.П. Волкова. – К. : Академія, 2006. – 256 с.
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук. ; гол. редактор В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Загребельна Л.В. Педагогічні умови підготовки майбутніх менеджерів у економічних навчальних закладах / Л.В. Загребельна // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. Праць ; редкол.: І.А. Зязюн (голова) [та ін.]. – Київ-Вінниця : Планер, 2005. – Вип. 8 – 547 с.

6. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання : [навч. посіб.] / С.Г. Карпенчук. – [2-ге вид.]. – К. : Вища школа, 2005. – 314 с.

7. Кручек В.А. Формування комунікативних умінь студентів вищих аграрних закладів освіти в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін : дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В.А. Кручек. – К., 2004. – 214 с.

8. Мадзігон В. Педагогічна наука: пошуки, здобутки, завдання / В. Мадзігон // Педагогіка і психологія. – 2002. – № 1-2. – С. 5.

9. Педагогіка: большая современная энциклопедия / Сост. У.С. Рапацевич. – Мн. : «Современное слово», 2005. – 720 с.

10. Повідайчик О.С. Формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / О.С. Повідайчик ; Ужгородський нац. ун-т. – Тернопіль, 2007. – 200 с.

11. Полонский В.М. Словарь по образованию и педагогике / В.М. Полонский. – М. : Высш. шк., 2004. – 512 с.

12. Проворова Є.М. Методичні засади формування комунікативної компетентності майбутнього чителя музики : дис. канд. пед. наук / Є.М. Проворова. – К., 2008 – 248 с.

13. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – М. : Педагогика, 1989. – Т. 1. – 485 с.

14. Свитич Л.Г. Професія : журналіст: уч. посіб. / Л.Г. Свитич. – М. : Аспект Пресс, 2003. – 255 с.

15. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії ім. Г.С. Сковороди ; редкол.: В.І. Шинкарук (голова) та ін. – К. : Абрис, 2002. – 742 с.

УДК 615.15:37

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ФАРМАЦЕВТІВ

Коняшина І.Б., аспірант кафедри
педагогіки та освітнього менеджменту
Центральноукраїнський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка

У зв'язку з провідними тенденціями в сучасній освітній сфері система підготовки фахівців із будь-якої професії, спеціальності, галузі потребує професійної компетентності, реалізації ефективного навчально-виховного процесу, професійної підготовки висококваліфікованих фахівців фармацевтів, орієнтир на працевлаштування.

Ключові слова: професійна компетентність фармацевта, інноваційні технології, професійна підготовка фармацевта.

В связи с ведущими тенденциями в современной образовательной сфере система подготовки специалистов в любой профессии, специальности, отрасли требует профессиональной компетентности, реализации эффективного учебно-воспитательного процесса, профессиональной подготовки высококвалифицированных специалистов фармацевтов, ориентир на трудоустройство.

Ключевые слова: профессиональная компетентность фармацевта, инновационные технологии, профессиональная подготовка фармацевта.

Konyashyna I.B. FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCY OF FUTURE FACTORS OF PHARMACEUTICALS

Due to the leading tendencies within modern education, the system of professional preparation of the specialists in any field needs professional competency, implementation of effective educational process in preparation of highly qualified specialists, employment orientation

Key words: pharmacist's professional competency, innovative technologies, pharmacist's professional training.

Постановка проблеми. Подальший розвиток соціально-економічних перетворень в Україні, формування нової моделі освіти потребують і ставлять принципово нові вимоги до процесу підготовки фахівців фармації.

Професія фармацевта є соціально важливою, оскільки вона спрямована на збе-

реження та зміцнення здоров'я людей, попередження та профілактику захворювань і має свої характерні особливості.

Одним з основних чинників, що впливають на зміст і технологію підготовки фахівців фармації, є інтеграція вищої освіти у світову систему при збереженні і розвитку досягнень та традицій української вищої школи.